

ISSN 2226-0099

Міністерство аграрної політики
та продовольства України
державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»

1874

**Таврійський
науковий вісник**

Випуск 78

Херсон - 2012

*Рекомендовано до друку вченою радою
Херсонського державного аграрного університету
(протокол № 5 від 19.01.2012 року)*

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип. 78. - Херсон: Гринь Д.С., 2012. - 384 с.

Видається за рішенням Науково-координаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії аграрних наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований ВАК України в 1997 році "Сільськогосподарські науки", перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (Постанова президії ВАК № 1-05/7), у лютому 2000 року (№ 2-02/2) додатково "Економіка в сільському господарстві", у червні 2007 року (№ 1-05/6) додатково "Іхтіологія" та у квітні 2010 року "Сільськогосподарські науки" (№ 1-05/3). Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 13534-2508 ПР від 10.12.2007 року.

Редакційна колегія:

1. Базалій В.В.	- д.с.-г.н., професор, головний редактор;		
2. Пилипенко Ю.В.	- д.с.-г.н., професор, заст. головного редактора;		
3. Лазер П.Н.	- к.с.-г.н., професор, заст. головного редактора;		
4. Подаков Є.С.	- к.е.н., доцент, відповідальний редактор;		
5. Ушкаренко В.О.	- д.с.-г.н., професор, академік НААНУ;		
6. Євтушенко М.Ю.	- д.б.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
7. Лавриненко Ю.О.	- д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
8. Пелих В.Г.	- д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
9. Андрусенко І.І.	- д.с.-г.н., професор;		
10. Арсан О.М.	• д.б.н., професор;	21. Наконечний І.В.	- д.б.н., професор;
11. Благодатний В.І.	д.е.н., професор;	22. Нежлукченко Т.І.	- д.с.-г.н., професор;
12. Бойко М.Ф.	- д.б.н., професор;	23. Орлюк А.П.	- д.б.н., професор;
13. Вовченко Б.О.	- д.с.-г.н., професор;	24. Салатенко В.Н.	- д.с.-г.н., професор;
14. Гамаюнова В.В.	- д.с.-г.н., професор;	25. Соловійов І.О.	- д.е.н., професор;
15. Грановська Л.М.	- д.е.н., професор;	26. Танклевська Н.С.	- д.е.н., професор;
16. Дебров В.В.	- д.с.-г.н., професор;	27. Федорчук М.І.	- д.с.-г.н., професор;
17. Кудряшов В.П.	- д.е.н., професор;	28. Філіп'єв І.Д.	- д.с.-г.н., професор;
18. Лимар А.О.	• д.с.-г.н., професор;	29. Ходосовцев О.Є.	- д.б.н., професор;
19. Мармуть Л.О.	- д.е.н., професор;	30. Шерман І.М.	- д.с.-г.н., професор;
20. Міхеев Є.К.	- д.с.-г.н., професор;	31. Морозов В.В.	- к.с.-г.н., професор.

6. Муфтахутдинова Х.Р. Экономический потенциал региона: социально-экономическая сущность и модель оценки / Х.Р. Муфтахутдинова, М.Н. Горинов // Вестник ИжГТУ. - 2007. - №4. - С. 30-36.
7. Баженов Г.Е. Инновационный потенциал предприятия: экономический аспект / Г.Е. Баженов, О.А. Кислицына // Вестник ТГУ. - 2009. - №323. - С. 222-228.
8. Шаталова Т.Н. Экономическая сущность производственного потенциала / Т.Н. Шаталова, А.Г. Еникеева // Вестник ОГУ. - 2007. - №8. - С. 85-91.
- *9. Гордашникова О.Ю. Системное управление качеством на предприятиях машиностроительного комплекса: методология, методика, опыт: автореф. дис. на сосиск. уч. степени д. эк. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / О.Ю. Гордашникова. - Саратов, 2008. - 32 с.

УДК 330:631.1

МЕТОДИКА І КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Клочан В.В. - к. е. н., докторант Миколаївський ДАУ

Постановка проблеми. Ускладнення проблематики щоденної діяльності та все більш глибока спеціалізація праці керівників; велика кількість невеликих за розмірами аграрних формувань, в яких економічно недоцільно тримати повний штат вузьких спеціалістів; гостра необхідність в отриманні своєчасної і кваліфікованої допомоги по управлінню і веденню виробництва, - все це об'єктивно посилює необхідність якнайскорішого завершення формування загальнонаціональної системи інформаційного і консультативного забезпечення сільського господарства. В останній час розуміння даної проблеми знову зростає, причому не тільки на рівні потенційних споживачів послуг, а й на рівні вищих управлінських і владних структур.

Стан вивчення проблеми. Аспекти інформаційно-консультативного забезпечення агропромислового виробництва знаходяться постійно в полі зору науковців та досліджувались в роботах Д.С. Алексанова, В.М. Баутіна, В.В. Лозовського, В.В. Козлова, В.М. Кошелева, D. Birksaeuser, V. V. Hoffmann, R.E. Evenson, W.M. Rivera, D.L. Umali та багатьох інших. Пропоновані науковцями методики, здебільшого, носять однобічний характер і, переважно, акцентують або на питаннях оцінки ефективності функціонування самої системи, або на питаннях оцінки її впливу на результати господарсько-виробничої, соціальної та екологічної діяльності споживачів послуг. До того ж дослідження проблеми здебільшого проводилося в нехарактерних для сьогодення умовах. А тому, з погляду на останні науково-прикладні досягнення у сфері розробки і застосування інформаційних технологій та з урахуванням сучасного бачення змісту сільськогосподарського консультування, виникла потреба в розробці такого нового методичного підходу.

Завдання і методика досліджень. Мета досліджень полягає у розробці методичного підходу і критеріїв оцінки ефективності інформаційно-консультаційного забезпечення сільського господарства, за допомогою якого стало б можливим системне вирішення таких завдань:

- проведення порівняльної оцінки декількох альтернативних варіантів створення системи і вибору серед них кращих на передпроектній стадії;
- комплексне оцінювання обраних на передпроектній стадії варіантів створення системи, відбір серед них одного найкращого;
- оцінка ефективності функціонування впровадженого проекту системи інформаційно-консультаційного забезпечення;
- оцінка впливу інформаційно—консультаційної системи на результати діяльності її клієнтів.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання і системний підхід до вивчення економічних процесів; монографічний; законодавчі, нормативно-правові акти.

Результати досліджень. Що стосується етапу вибору найкращого варіанту системи інформаційно-консультаційного забезпечення сільського господарства. Головним тут є вибір критерія та показників, за допомогою яких можна провести порівняння альтернативних варіантів. Застосування таких відомих економічних показників як економія витрат, коефіцієнти окупності і ефективності, річний приріст прибутку, особливо коли мова йде про сільське господарство як галузь економіки в цілому, на практиці, частіше всього, є досить проблемним. На нашу думку, виходячи з основних цільових завдань, які ставляться перед системою інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери і цілком зрозумілого прагнення їх вирішення при мінімальних витратах засобів, доцільним є застосування критерія достатності витрат. Даний критерій може застосовуватися на різних ієрархічних рівнях галузі: окремого підприємства, району, області, держави і є підставою для обґрунтування їх бюджетів на впровадження системи.

Можливі два випадки: перший, коли має місце достатність власних засобів на здійснення проекту і, другий, - коли задум реалізується як інвестиційний проект з одночасним економічним обґрунтуванням необхідних витрат і оцінки ефективності намічуваних інвестицій.

У першому випадку порівняльну оцінку "витратної" частини альтернативних варіантів створення системи рекомендується проводити за показником сумарних витрат на інформаційні технології та служби консультування у вигляді частки вкладень в обороті галузі або в обороті окремих її організаційних рівнів (області, району, підприємства) та показником розміру витрат на одного працівника, відповідно. Порівняння значень цих витрат по кожному з досліджуваних варіантів з середніми по народногосподарському комплексу або галузі слугуватиме підставою для вибору проекту. Доцільними вважатимуться ті варіанти проекту, в яких частка витрат в обороті є меншою і знаходиться в межах 0,6-1,5%, а витрат на одного працівника від 200 до 1000 доларів США. Недоліком даного підходу є те, що на стадії відбору залишається невідомою економічна доцільність вкладання коштів.

Альтернативою даному підходу є розгляд проектного рішення в якості інвестиційного проекту. Якщо вдається оцінити ефективність інвестицій в проект у відповідності з загальноприйнятими критеріями та показниками і суб'єкт впровадження задоволений отриманими результатами, то він перетворюється в ініціатора інвестиційного проекту, при потребі залучаючи до його реалізації інвестиції зі сторони, у тому числі й державні кошти. На останньому наголошуємо особливо, з

огляду на те, що інвестиційний проект по створенню системи інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери, зважаючи на чималий термін його окупності, високий рівень невдач від впровадження від 40 до 70% та ризику, що постійно супроводжують сільськогосподарське виробництво, є інвестиційно непривабливим для приватного капіталу. Тому, якщо мова йде про створення загальнонаціональної системи інформаційного і консультаційного забезпечення аграрної сфери, варіант вирішення проблеми з залученням державних інвестицій слід вважати найбільш прийнятним.

Вихідними даними для проведення інвестиційного аналізу інноваційних проектів слугують дані про обсяги інвестицій і потік доходів. У загальному вигляді оцінка економічної ефективності проектів проводиться за такою моделлю бізнесу:

При оцінці ефективності інформаційно-консультаційної системи, приймаючи за основу інвестиційний підхід (незалежно від того чи це стадія проектування і впровадження, чи стадія практичного використання проекту), проводиться співставлення ситуацій "без проекту" і "з впровадженням проекту". Порівнюються вкладення на створення і забезпечення діяльності системи з економічним ефектом від її функціонування. Характер визначення економічного ефекту на перших двох стадіях (проектування і впровадження) багато в чому ідентичний, а тому й методичні підходи, які застосовуються для цього, суттєво не відрізняються.

Важливою умовою кваліфікованої оцінки ефективності інвестиційних проектів є дотримання ряду основоположних принципів, а саме:

- забезпечення багатоваріантності організаційних, ділових і технічних рішень, з метою вибору найкращого варіанту проекту;
- співставність результатів розрахунків, оскільки при неможливості порівняння різних варіантів проекту на основі єдиної системи параметрів, показників і т. ін., вибір серед них кращого неможливий;
- врахування фактора часу (врахування не співпадання у часі витрат і результатів);
- врахування усієї сукупності одноразових і поточних витрат;
- різновимірність і різновимірність представлення показників позитивних наслідків від реалізації проекту.

Вчені, які предметно досліджували питання інвестиційного аналізу проектів як правило, виділяють різні показники оцінки економічної ефективності інвестицій. Разом з тим, як було встановлено, у систему таких показників кожен із них обов'язково включає чистий приведений дохід, внутрішню норму дохідності, індекс дохідності та період окупності інвестицій (табл. 1).

Всі ці показники базуються на дисконтуванні грошових потоків і в багатьох вітчизняних методиках є основними показниками, що відображають економічні вигоди від впровадження інвестиційно-інноваційних проектів.

Таблиця 1 - Показники оцінки економічної ефективності інвестицій

Науковець	Пропонована система показників
.І.О. Бланк	Показники, які визначаються на основі дисконтних методів розрахунку: чистий приведений дохід; індекс дохідності; період окупності дисконтований; внутрішня ставка дохідності. Показники, які визначаються на основі статистичних методів розрахунку: індекс рентабельності; період окупності
Г. Бірман, С. Шмідт	Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності
П.Л. Віденський, В. Н. Лівшиць, С.А. Смоляк	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма дохідності; період окупності; фінансова реалізуємість проекту і ефективність акціонерного капіталу
І.В. Ліпсіц, В.В. Коссов	Показники, основані на дисконтуванні грошових потоків: чиста теперішня вартість; рентабельність інвестицій; внутрішня норма прибутку. Показники, які не передбачають дисконтування: період окупності; бухгалтерська рентабельність інвестицій
Ю.О. Несветаєв	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності
А.А. Пересада	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності; дисконтований період окупності; дохідність (прибутковість) залученого капіталу; дохідність на акцію
В.В. Царьов	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності; метод визначення рентабельності на основі простого прибутку; метод визначення дисконтованих затрат; метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій
Д.М. Черваньов	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма дохідності; модифікована внутрішня норма дохідності; індекс дохідності; дисконтований період окупності; індекс рентабельності; коефіцієнт ефективності інвестицій
В.Я. Шевчук, П.С. Рогожин	Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності
Є. Шилов, А. Гойко	Показники, засновані на дисконтованих оцінках: чиста теперішня вартість; індекс прибутковості; внутрішня норма дохідності; модифікована внутрішня норма дохідності; дисконтований термін окупності інвестицій. Показники, засновані на дисконтних ставках: термін окупності; коефіцієнт ефективності інвестицій

На нашу думку, в контексті питання, яке розглядається, обмежуватися лише показниками, що базуються на основі використання концепції дисконтування, не слід. Світова практика оцінки інвестиційних проектів, як правило, використовує дві групи показників, на основі яких приймається рішення про доцільність (недоцільність) вкладання коштів:

1. Показники, що передбачають дисконтування грошових потоків:
- чистий дисконтований дохід (прибуток) - Net Present Value, NPV;

- індекс дохідності (прибутковості) - Profitability Index, PI;
- внутрішня норма дохідності - Internal Rate of Return, IRR;
- період окупності інвестицій у реалізацію проектів - Pay-Back Period, PP.

2. Показники, що не передбачають дисконтування грошових потоків:

- чисті грошові надходження;
- показники простої рентабельності інвестицій;
- індекс дохідності інвестицій;
- простий строк окупності інвестицій.

Базуючись на положеннях вітчизняних і зарубіжних методик визначення економічної ефективності інвестиційних проектів, а також працях окремих науковців нами була сформована власна система показників оцінки економічної ефективності формування і функціонування системи інформаційного та консультативного забезпечення сільського господарства (табл. 2).

Таблиця 2 - Основні показники оцінки ефективності системи інформаційно-консультативного забезпечення сільського господарства

Абсолютні показники		Відносні показники	Часові показники
Метод приведеної вартості	Метод аннуїтета	Метод рентабельності	Метод ліквідності
Показники, що передбачають дисконтування грошових потоків			
Інтегральний економічний ефект (чистий дисконтований дохід; чиста приведена вартість)	Індекс дохідності дисконтованих інвестицій; індекс прибутковості	Внутрішня норма дохідності; внутрішня норма прибутку; рентабельності; період повернення інвестицій	Строк окупності інвестицій
Показники, що не передбачають дисконтування грошових потоків:			
-	Приблизна аннуїтет	Проста рентабельність. Індекс дохідності інвестицій	Простий строк окупності інвестицій

Наступним ключовим питанням є методичні підходи до обчислення обраних показників.

У загальному випадку економічний ефект від нововведень розраховується по формулі, яка представлена в багатьох наукових роботах і представляє собою сальдо між доходною і витратною частиною грошових потоків:

$$A_t = P_t - A_t, \text{ де} \quad (1)$$

E_t - економічний ефект (прибуток, збиток, чистий дохід тощо) за час, охоплений розрахунками; P_t - результати; A_t - витрати; t - номер часового інтервалу ($t=1,2,3-T$).

При дослідженні ефективності функціонування системи інформаційно-консультативного забезпечення у якості економічного ефекту ($PO >$ як правило, береться грошова виручка від надання платних інформаційних послуг клієнтам, виконання для них робіт з бізнес-планування, проведення маркетингових досліджень, надання консультацій по управлінню і виробничо-господарській діяльності

тощо. Витрати на виробництво і надання інформаційних та консультаційних послуг (**Аг**) складаються з витрат на створення (капітальні вкладення) і витрат на забезпечення поточної діяльності системи інформаційно-консультаційного забезпечення, як то: заробітна плата співробітників; видавничі витрати; витрати на відрядження, телефонні розмови; плата за оренду приміщень, транспортних засобів; вартість витрачених пально-мастильних матеріалів тощо.

Значення **Pz** і **Аг** розраховуються з використанням таких формул:

$$D_i = \sum_{a=1}^n Q_i \cdot r^a \cdot t \quad (2) \quad \text{де } Az = \sum_{t=1}^n (Q_i - N_i + L_i - C_i) \cdot r^t \quad (3)$$

P / - економічний ефект у річному обчисленні або в перерахунку на інший крок

1 1 1

реалізації проекту (—, —, — року і т.ін.); Q_i - обсяг послуг, робіт що надаються; P_i - ціна однієї послуги; r - коефіцієнт дисконтування в річному обчисленні або в перерахунку на крок; t_0 - початковий момент часу розрахункового періоду; t_1 - кінцевий момент часу розрахункового періоду. **Аг** - сума витрат в річному обчисленні або в перерахунку на крок; C_i - поточні витрати на надання однієї послуги; W_0 - одноразові витрати на надання послуг у t -му розрахунковому періоді; J_{it} - залишкова вартість (ліквідаційне сальдо) основних фондів, що вибувають у t -му розрахунковому періоді.

При оцінці ефективності інвестиційного проекту порівняння значень різночасних показників (витрат, результатів) проводиться шляхом приведення (дисконтування) їх до цін, які мали місце відповідно до моменту започаткування інвестиційного проекту, або початкового моменту часу розрахункового періоду. Для цього застосовується норма дисконта (E) - величина, яка в розрахунках приймається на рівні прийнятної для інвестора норми доходу на капітал. Приведення до базового моменту часу витрат і результатів, які були обчислені на t -му кроці реалізації проекту, проводиться множенням їх значень на коефіцієнт дисконтування (r^t), який розраховується по класичній формулі:

$$r^t = \frac{1}{(1+E)^t} \quad (4)$$

t - номер кроку реалізації проекту ($t=1,2,3,\dots,T$); T - горизонт розрахунків (сумарна тривалість життєвого циклу проекту); E - постійна норма дисконта; t_0 - початковий момент часу $t = 0$.

В ринковій економіці коефіцієнт дисконтування за звичай визначається, виходячи з розмірів фактичної ставки відсотку за довгостроковими позичками на ринку капіталу або ставки відсотку (вартості капіталу), що сплачується одержувачем позички. У розрахунках та на практиці він приймається дещо більшим, оскільки мають місце ризики, пов'язані з інвестиціями. Порівняння ефективності проектів повинно проводитися за умови застосування однакової норми дисконта.

Чистий дисконтований дохід (Net Present Value) представляє собою перевищення інтегральних ефектів над інтегральними витратами. Його розрахунок дає змогу визначити абсолютну величину ефекту від реалізації проекту. Для постійної норми дисконта розраховується по формулі:

t - роки або кроки реалізації проекту ($t = 0, 1, 2, \dots, T$); T - сумарна тривалість життєвого циклу проекту; P_t - сума ефектів за розрахунковий період; A_i - сума поточних витрат за розрахунковий період; E - норма дисконтування.

Якщо чистий дисконтований дохід інвестиційного проекту позитивний, тобто $ЧДД > 0$, то проект (при даній нормі дисконта) вважається ефективним і може ставитися питання про його прийняття. Чим більше значення $ЧДД$, тим ефективніший проект. Якщо інвестиційний проект буде реалізований при від'ємному значенні $ЧДД$, інвестори понесуть збитки. Такий проект слід відхилити. При $ЧДД = 0$ проект не прибутковий, але й не збитковий.

Максимальне значення чистого дисконтованого доходу виступає як один з найважливіших критеріїв при обґрунтування доцільності проекту. Він забезпечує максимізацію доходів інвесторів у довгостроковому плані (за увесь економічний строк життя інвестицій, T).

При необхідності, чистий дисконтований дохід можна розраховувати по модифікованій формулі, яка передбачає виключення із складу A капітальних вкладень (K). Величина капітальних вкладень, яку необхідно виключати з A на кожному кроці розрахунків визначається по формулі:

K - сума дисконтованих капіталовкладень; K_t - капіталовкладення на t -му кроці; t - номер кроку розрахунку; T - горизонт розрахунку; E - постійна норма дисконта у відсотках.

У формулу для K збиток береться зі знаком "плюс", а дохід - "мінус". Тоді формула для $ЧДД$ записується у такому вигляді:

$$ЧДД = \sum_{t=0}^T (P_t - B_t) - K - \sum_{t=0}^T \frac{I_t}{(1+E)^t} \quad (7)$$

F_t - результати, що досягаються на t -му кроці розрахунків; A_t - витрати, що здійснюються на тому ж кроці, при умові, що в них не входять капіталовкладення; K - сума дисконтованих капіталовкладень; t - номер кроку розрахунку; T - горизонт розрахунку; E - постійна норма дисконта у відсотках.

Індекс дохідності інвестицій (Profitability Index) представляє собою відношення чистого дисконтованого доходу до необхідної дисконтованої вартості інвестицій. Це співвідношення дозволяє отримати відносну величину ефекту від реалізації проекту, у тому числі дисконтовану норму прибутку:

P_t - результати, що досягаються на t -му кроці розрахунків; A_t - витрати, що здійснюються на тому ж кроці при умові, що в них не входять капіталовкладення; K - сума дисконтованих капіталовкладень в проект; t - номер кроку розрахунків ($t=0, 1, 2, \dots, T$); T - горизонт розрахунків; E - постійна норма дисконта у відсотках.

Індекс дохідності тісно пов'язаний з $ЧДД$ - він складається з тих же елементів і його значення пов'язане із значенням $ЧДД$. Якщо $ЧДД$ позитивний, то $ІД > 1$ і, навпаки. Якщо $ІД > 1$, проект ефективний, якщо $ІД < 1$ - неефективний.

Внутрішня норма дохідності (Profitability Index) показує верхню межу припустимого рівня дисконтної ставки, перевищення якої робить проект збитковим. Представляє собою те значення коефіцієнта дисконтування (Евн), при якому величина приведених ефектів дорівнює величині приведених інвестицій, тобто NPV=0. Іншими словами (Евн) є результатом розв'язання рівняння:

$$\sum_{t=1}^T \frac{Y_t}{(1+E)^t} - A + \sum_{t=1}^T \frac{K_t}{(1+E)^t} = 0, \text{ де} \quad (9)$$

Y/ - результати, що досягаються на t-му кроці розрахунків; A/ - витрати, що здійснюються на тому ж кроці при умові, що в них не включаються капіталовкладення; K - сума дисконтованих капіталовкладень; t - номер кроку розрахунків (t=1,2,3,...T), T - горизонт розрахунків; Евн - постійна норма дисконта у відсотках.

Слід зазначити, що якщо розрахунок ЧДД інвестиційного проекту дає відповідь на питання, чи ефективний проект при заданій нормі дисконта (Е), то внутрішня норма дохідності проекту визначається у процесі розрахунку після чого порівнюється з необхідною для інвестора нормою доходу на інвестований капітал. Якщо внутрішня норма дохідності дорівнює або перевищує необхідну для інвестора норму доходу на капітал - інвестиції в даний інвестиційний проект виправдані, а сам проект може розглядатися на предмет його реалізації. В іншому випадку - інвестиції в даний проект не виправдані.

Строк окупності (Pay-Back Period) входить в число найбільш часто використовуваних показників ефективності інвестицій. Досить сказати, що саме цей показник, поряд з внутрішньою ставкою дохідності, обраний у якості основного в методиці оцінки інвестиційних проектів, що беруть участь у конкурсному розподілі централізованих інвестиційних ресурсів. Ціллю розрахунку даного показника є встановлення тривалості періоду, протягом якого різниця між накопиченою сумою чистого прибутку і обсягом здійснених інвестиційних витрат набуде позитивного значення, тобто буде досягнута точка беззбитковості. При цьому увесь обсяг грошових коштів, що генеруються проектом, а саме чистий грошовий потік, зараховується як повернення на початково інвестований капітал. Недоліком цього показника є те, що він ні в якій мірі не враховує результати діяльності за межами визначеного періоду дослідження проекту, отже не може використовуватися при співставленні варіантів інвестицій, які різняться за строками життя.

Період окупності використовується як один з найбільш простих і швидких методів визначення інвестиційної привабливості проекту, а також швидкого порівняння альтернативних проектів щодо ризиків: якщо всі основні параметри порівнюваних проектів ідентичні, то інвестиція з більш коротким періодом окупності вважається менш ризикованою.

Загальна формула для розрахунку періода окупності інвестицій (Т) полягає в наступному:

$$T = \frac{E_{T_0}}{E_{*} \Delta A}, \text{ де} \quad (10)$$

де: T - період окупності інвестицій в інноваційний проект; t - роки реалізації інноваційно-інвестиційного проекту; ЧДД - чистий дисконтований дохід; K, - вартість капітальних і одноразових витрат.

Заключним етапом оцінки ефективності інвестиційних проектів, є відбір найкращого варіанту. Для цього пропонується застосовувати відомий в науці підхід, який передбачає таку послідовність проведення розрахунків:

1. Розрахунок інтегральних показників ефективності кожного варіанту проекту;
 2. Ранжування отриманих показників;
 3. Відбір найкращого варіанту.
- Робиться це за наступною схемою:

Показники	Варіанти							
	1		2				п	
	# К Ж и л Ю	g w	Х Х и г г а Е ГО	к с д б	К Х Х з- Я Я ГО	с из	с; Х Х С г а К го	5
Чистий дисконтований дохід (NPV)								
Індекс дохідності інвестицій (PI)								
Внутрішня норма дохідності (IRR)								
Строк окупності інвестицій								
Сума балів	x		x		x		x	
Ранговий номер варіанта	x		x		x		x	

ВИСНОВКИ. Успішне функціонування системи інформаційно-консультаційного забезпечення аграрного сектора економіки прямо пов'язане з економічними механізмами її взаємодії з сільськогосподарськими товаровиробниками. У відповідності з цільовим призначенням системи оцінку ефективності її функціонування доцільно проводити по таких напрямках: інформаційне забезпечення; консультаційне обслуговування; надання платних інформаційно-консультаційних послуг.

Застосування розглянутих методичних інструментів щодо оцінки ефективності системи інформаційного забезпечення та консультаційного обслуговування сільського господарства не дає чіткої відповіді на питання, чи виправдає її впровадження той ефект, що його отримують споживачі інформаційних та консультаційних послуг. Останнє спонукає до необхідності обґрунтування методичних засад оцінки впливу інформаційно-консультаційного забезпечення на результати діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Головна складність на цьому шляху полягає у відсутності надійних методів виокремлення тієї частки позитивних змін у результатах виробництва, що була обумовлена саме впливом інформаційного та консультаційного забезпечення. Окрім того, важко відділити, наприклад внесок консультанта, від внеску працівників підприємства. Більшість вчених, які досліджували дану проблему, дійшли висновку про неможливість вираження повного ефекту від впровадження системи лише в грошовому еквіваленті. Згідно з їх точкою зору, для більш повної оцінки впливу інформаційно-консультаційного забезпечення на результати виробничо-господарської діяльності, слід застосовувати також непрямі (опосередковані) показники ефективності, які відображаються на результатах не безпосередньо, а опосередковано, наприклад, за рахунок підвищення рівня управління, оперативності і дієвості рішень, які приймаються.

Таврійський науковий вісник

Випуск 78

Підписано до друку 02. 02. 2012 р.

Формат 60x841/16. Папір офсетний.
Умови, друк. арк. 35,81. Наклад 100 прим.

Видавець Грінь Д.С.,
73033, м. Херсон, а/с № 15
e-mail: dimg@meta.ua
Свід. сер. ДК № 4094 від 17.06.201